

דבר העורך

צוואה כהלכה

חדש: לקראת לימוד סוגיות שטרות וצוואות בדף היומי בפרק יש נוחלין במסכת בבא בתרא, התחדשה במערכת הילכתא יוזמה חדשה, להגיש את ביצוע הצוואה כהלכה בקלות.

ניתן להשיג במערכת הילכתא נוסח של צוואה למילוי עצמי פשוט וקל, מצורף לצוואה דף הוראות מדויק לאופן השימוש בנוסח הצוואה, וכן נוסח צוואה מלאה לדוגמה.

יש שלא משאירים צוואה מסודרת בגלל שאין להם סיבה לכתוב באמצע החיים, אולם כתוב **בפסוק** (קהלת פרק ט פסוק יב) **פִּי גַם לֹא יִדַע הָאָדָם אֶת עֵתוֹ**, ולכן כאשר לומדים את הסוגיות, זה זמן מתאים ללמוד ולקיים הלכה למעשה.

כידוע, אם אין צוואה מסודרת, הרבה פעמים נוצרות מחלוקות בין הצאצאים מה לעשות בעזבון המנוח, אדם שרוצה שצאצאו לא יריבו לאחר פטירתו, חשוב מאוד שיכתוב צוואה מפורשת כיצד להוריש את נכסיו לבני ביתו.

נוסח הצוואה האמור, מבוסס על הנוסח המקובל כיום בבתי הדין בארץ ישראל, התקפה בבית דין על פי חוקי התורה, ולהבדיל גם בבית המפשט על פי חוקי המדינה. וכן בספר "השטרות להלכה ולמעשה" מאת הג"ר **שמואל אליעזר שטרן שליט"א** (עמוד צא) יש נוסח צוואה דומה.

נוסח הצוואה תקפה גם על נכסים שלא באו לעולם, ומאפשרת חזרה בהמשך מהצוואה. הצוואה נכתבה ונערכה בדקדוק רב על ידי הג"ר **אברהם רוזין שליט"א** דיין בבית דין צדק בני ברק מיסודו של הגר"נ **קרליץ זצ"ל** מומחה בתחום אשר ידיו רב לו בכתיבת צוואות כהלכה.

ניתן לפנות להג"ר אברהם רוזין שליט"א במספר 054-845-7995 לעריכת צוואה פרטית מסודרת ומקצועית, הדבר מומלץ ועדיף מאשר מילוי עצמי של צוואה.

והורו **גדולי הדיינים שליט"א**, שבאופן עקרוני ברור שמותר ואפשר לרשום צוואה באופן פרטי, כאשר הנוסח הוא טוב ואין בו כל חסרון, ומכל מקום מומלץ להראותו לרב מוסמך ובקי בצוואות כדי שיאשר שאין בעיות.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'הפסד ממון לתפילה בציבור'

טרחא והפסד ממון וזמן

תקציר הסדרה: בנושא 'תפילה בציבור'; הגיליון הקודם מספר 455 'חובת תפילה בציבור', הגיליון הנוכחי מספר 456 'הפסד ממון לתפילה בציבור', הגיליון הבא מספר 457 'מעלת תפילה בציבור', גיליון מספר 458 'מה נחשב תפילה במנין', גיליון מספר 459 'מנין חזון איש', גיליון מספר 460 'כמה צריך למנין'.

בהמשך גיליון הקודם, יתבאר בגיליון הנוכחי, האם צריך להפסיד כסף וזמן בכדי להתפלל בציבור, וכמה השיעור?

סגולות יש הרבה. הבטחה יש אחת.

תפילה בציבור

תפילה ביחיד

וזה לישונו הקדוש של הרה"ק בעל ה"מאור ושמש" בפרשת משפטים ד"ה 'ועבדתם':

**אם מתפלל עם הציבור יהיה מובטח
שפרנסתו תהיה מזומנת לו בכל יום
ברוחה וברכה תהיה מצויה במעשי ידיו**

יהודי יקר! היש השקעה טובה מזו?

קבל על עצמך להתחזק ולהתפלל את כל תפילותיך **בבית**, בלי לאחר ובריבוי לברוח לפני טוץ התפילה פשוטו כמשמעו... ותתברך בפרנסה ברווחה גדולה, והצלחה בכל מעשי ידיו.

ואיתו חכם הרואה את הנולד. והחכם עיניו בראשו.

1. מנין מרוחק

גמ' פסחים: מבואר **בגמ'** (פסחים דף מו. חולין דף קכב): לגבל ולתפילה ולנטילת ידים ארבעה מילין, שאם היה מהלך בדרך צריך בשביל דברים אלו, ללכת לפניו עד ד' מילין, ולחזור לאחוריו עד מיל. ופירש **רש"י** (פסחים דף מו. ד"ה לגבל, חולין דף קכב: ד"ה ולתפלה), אם מהלך אדם בדרך ובא עת ללון ולהתפלל, אם יש בית הכנסת לפניו ברחוק ארבעה מילין הולך ומתפלל שם ולן שם.

ופירשו כוונתו **בתוס'** (ברכות דף טו. ד"ה אמאן, חולין דף קכב: ד"ה לגבל) ו**בר"ן** (פסחים דף מו. ד"ה ולתפילה) ו**ברשב"א** (ברכות דף טו. ד"ה והני מילי) ו**בריטב"א** (פסחים דף מו. ד"ה וא"ר) ו**במהר"ם חלאווה** (פסחים דף מו. ד"ה ולתפלה) שכוונתו לגבי חיוב תפילה בציבור. כלומר, רש"י הזכיר רק את המילים 'בית כנסת', והראשונים ביארו שכוונתו למנין עשרה, וחלק מהראשונים הזכירו גם בית הכנסת.

ופירש **רב האי גאון** (בתשובה, שערי תשובה אות צד) שלא מחייבים אותו לחזור יותר משיעור זה, כי קשה עליו שנטבל אותו ממלאכתו ומצרכיו.

מאידך לשיטת **הערון** (הובא בתוס' פסחים מו. ד"ה לתפילה, חולין דף קכב: ד"ה לגבל, ובר"ן בפסחים ד"ה ותפילה, אחרי שהביאו את פירוש רש"י) הכוונה שאין לו במקום שנמצא בו מים לנטילת ידים לתפילה, צריך ללכת לפניו ד' מיל ולאחוריו מיל בכדי להשיג מים. וכן משמעות **הרמב"ם** (הלכות תפילה פרק ד הלכה ב ג) שהביא דין זה בהלכות תפילה, לגבי טהרת ידים לתפילה.

להלכה: הכרעת **הטור** (סימן צ) אף על פי שיש פירושים אחרים, שמפרשים לענין נטילת ידים שצריך ללכת לפניו ד' מילין כדי שיהיו לו מים ליטול ידי ותפלה ולאחוריו מיל, בכל זאת פירש"י עיקר. וכן נוקט **השו"ע** (סימן צ סעיף טז) כשיטת רש"י, ההולך בדרך והגיע לעיר שרוצה ללון בה, צריך לילך לצורך תפילה בעשרה ד' מילין לפניו, וחוזר לאחוריו עד מיל.

2. כמה הוא שיעור מיל?

השיעור במטרים: מבואר **במדרש** (במדבר רבה פרק ב אות ט) ו**ברמב"ם** (תפילה פרק ד הלכה ב) ששיעור מיל = 2000 אמה, לפי שיעור **החזון איש** שיעור אמה הוא 57.6 ס"מ, ואם כן מיל הוא 1152 מטר, לפי שיעור **הגר"ח נאה** שיעור אמה הוא 48 ס"מ, ואם כן מיל הוא 960 מטר.

השיעור בדקות: לפי הכרעת **השו"ע** (סימן תנט סעיף ב) ו**הרמ"א** (סימן רסא סעיף א) ו**המשנ"ב** (סימן תנט ס"ק טו,

סימן צב ס"ק ג, סימן קסג ביאור הלכה ד"ה ברחוק, סימן קפד משנ"ב ס"ק כ, סימן רלה משנ"ב ס"ק ד), מיל הוא 18 דקות [החשובן הוא: רבע שעה ועוד אחד חלקי עשרים בשעה $18=3+15$].

ומבואר **ביאור הלכה** (סימן תנט ד"ה הוי) שלדעת **הגר"א** (ביאור הגר"א סימן תנט סעיף ב) שיעור מיל הוא 22.5 דקות ויש אומרים 24 דקות, ולגבי הפסד מרובה של חימוץ העיסה, ניתן לסמוך על שיטת הפוסקים ששיעור מיל הוא 22.5 דקות, ולכן אם העיסה שהתה עד 22.5 דקות אינו חמץ, ומוסיף הביאור הלכה שגם לגבי שיעור מליחה, אין להקל בדיעבד בפחות מזה השיעור.

ונחלק עליו **החזון איש** (הלכות פסח סימן קכב ס"ק א) שלגבי חמץ אין לסמוך ולהקל על השיטה של 22.5 דקות, לפי שלהלכה שיעור מיל הוא 18 דקות, והוסיף החזון איש שאין כוונת הגר"א לנקוט שיעור מיל הוא 22.5 דקות כפי שהבין המשנ"ב בדעתו, כי באמת מסקנת **הגר"א** (ביאור הגר"א סימן תנט סעיף ב) שהשיעור הוא 18 דקות. ובשיעור מליחה יש להקל בדיעבד בשיעור 18 דקות, או לחולה אפילו לכתחילה.

3. כיצד מודדין?

נסיעה ברכב: למדנו שבהליכה מרוחקת לתפילה במנין, צריך ללכת ד' מילין לפניו ומיל לאחוריו, והשאלה כעת; האם נמדד לפי מרחק הליכה, או לפי הזמן שלוקח ללכת, ונפק"מ בנסיעה ברכב, אופניים, מטוס, וכדומה?

סתירה במשנ"ב: מבואר **במשנ"ב** (סימן צב ס"ק יז) לגבי נטילת ידים לתפילה, הרוכב דינו כמהלך ברגליו. כלומר שהשיעור של מיל וארבעה מיל הם לפי המרחק במציאות, ולא לפי הזמן שלוקח להגיע אל המים לנטילה.

ותמהו האחרונים, שהמשנ"ב סתר משנתו, שכן לגבי נטילת ידים לסעודה מבואר **בשו"ע** (סימן קסג סעיף א) שצריך לחפש מים במרחק ארבעה מיל לפניו ומיל לאחוריו. וכתב **הביאור הלכה** (ד"ה ברחוק) שאם נוסע בעגלת דואר - גמלא פרחא, מסתבר שמחשבים לפי הזמן שלוקח לנסוע מיל וארבעה מיל, כלומר נסיעה של 72 דקות בכדי לחפש מים לנטילה, למרות שהמרחק יהיה הרבה יותר מארבעה מיל.

ותירצו הפוסקים בכמה אופנים:

בשבט הלוי (שו"ת חלק ח סימן יט, חלק ט סימן לז) תירץ, שרק לגבי נטילה לסעודה צריך להחמיר, כיון שלאכול לחם בלי נטילה, הוא מעשה איסור ב'קום ועשה', אך ביטול נטילה לתפילה, וביטול תפילה בציבור הוא בגדר 'שב ואל תעשה',

מדייקים מהמשנ"ב שצריך להתמין חצי שעה בכדי להתפלל בציבור, מכך שנקט דוגמה של המתנת חצי שעה. ויש דוחין שאין ראייה, כי המשנ"ב רק אמר שרשאי להתמין כלשונו 'ויכול', ובא לחדש שאין בזה חשש הפסק, אבל לא קבע מסמרות שצריך להתמין כך.

ועוד שאינו מבטל את לגמרי שהרי מתפלל והוסיף, שלמעשה לא הורה לסמוך על היתר זה לבד הלכה לענין ביטול תפילה בציבור, כי אם באופן שנשאל עליו, שיש חשש סכנה ללכת רחוק מהישוב.

והביא את דברי **השואל ומשיב** (מהדורה קמא

5. השיעור ליושב בביתו

לפניו ולאחריו: מבואר **במשנ"ב** (ס"ק מט, נ, נב), וכעין זה **בערוך השלחן** (סעיף כ), ש'לפניו' פירושו מקום שצריך בכל אופן ללכת לשם, אבל לצדדין דינו כמו לאחריו, וכן היושב בביתו דינו כמי שבית הכנסת נמצא לאחריו, שצריך ללכת רק עד מיל.

וצריך ללכת הן בבוקר לשחרית, בתנאי שלא יעבור זמן קריאת שמע ותפילה, והן בצהרים למנחה, אבל לא בערב למעריב, כי לא צריך בשביל זה ללכת בדרך בלילה, כדי שיכנס בכי טוב, ולא ללכת בחידו. ולכן הדר בישוב בתוך מיל למקום שמתפללין בעשרה, צריך לילך בכל יום בבוקר להתפלל בעשרה. וזה הסעיף הוא תוכחת מגולה לאותם האנשים שהם בעיר, ומתעצלים לילך לבית הכנסת להתפלל מנחה ומעריב.

מאיך לדעת **השולחן ערוך הרב** (סימן קסג סעיף א) לגבי נטילת ידים לסעודה, אפילו היושב בביתו צריך לילך ד' מילין אם יודע שימצא שם מים.

חידוש גדול מבואר **בבנין עולם** (סימן ג) הובא **בכף החיים** (סימן צ ס"ק קז) **ובארחות חיים** (ספינקא סימן צ ס"ק ז), שביושב בביתו צריך ללכת את כל העיר, ומחוץ לעיר ימדוד מיל, שכן יש להחשיב את שיעור המיל רק מחוץ לעיר כמו בשבת, דשיעור מיל סמוך לעיר בתר עיר גריר.

מאיך בספר **זה השלחן** (חלק א סימן צ) דחה את דבריו, שהרי שיעור מיל הוא משום טירחא שלו, והוא הדין בתוך העיר שהוא גר בה שיעורו במיל.

וכתב **באגרות משה** (אורח חיים חלק ב סימן כז) שבעיקרון היה צריך לחייב ביושב בביתו ללכת יותר ממיל, כי השיעור של מיל לאחריו בהולך בדרך, הוא בגלל שהקלו עליו שלא יצטרך לחזור לכיוון שבא ממנו, וגם זה רק עראי, ואילו בביתו זה בקביעות, אך מכיון שלא ידוע מה השיעור

חלק ג סוף סימן קג) לענין בא ממקום קרוב, מונה עמהם, שמשערים כל השיעורים לפי דרך הטבע כפי האפשרויות שנוצרו לאדם בששת ימי בראשית, ולא לפי ההתחדשות שבני אדם המציאו אופנים משוכללים להשיג את מבוקשם, ואינו משער לפי הזמן אלא לפי המרחק בטבע, ומשמע שהוא כלל גם לשאר מקומות.

באופן אחר תירץ **הגר"ח קניבסקי זצ"ל** (אשי ישראל פרק ח הערה ע) שברוכב על חמור שיש לו קושי כמו שיש להולך ברגליו, הקילו למדוד לפי המרחק, אך בנוסע ברכבת וכן במכונית שאין לו קושי בנסיעה, מודדים לפי הזמן.

4. שיעור זמן ההמתנה למנין

זמן: למדנו כמה מרחק צריך ללכת עד המנין, וכעת עלינו לברר, כאשר כבר נמצא בבית הכנסת ועדיין אין מנין, כמה זמן צריך להתמין עד המנין הבא?

אין גמ' מפורשת האם וכמה זמן צריך להתמין בכדי להתפלל בציבור, אולם ניתן ללמוד זאת מהדין של הליכה עד מיל, שהוא שיעור זמן נסיעה של 18 דקות, והוא הדין שצריך להתמין שיעור זמן של 18 דקות. ויתכן שצריך להתמין 36 דקות כשיעור הליכה מיל וחזרה מיל.

וכתב במקור חיים לבעל **החות יאיר** (סימן צ סעיף טז) נראה ללמוד, שאם צריך ללכת, קל וחומר שצריך להתמין חצי שעה מלכת לדרכו כדי להתפלל בציבור. ומבואר **בשו"ת שלמת חיים** (סימן קטז) שאם נמצא בבית הכנסת ויודע שעוד 40 דקות יהיה מנין, אינו מחויב להתמין, כיון שאפילו 36 דקות לרוב הפוסקים הוא יותר משתי מיל, ומיל הוא 18 דקות.

מבואר **ברמ"א** (סימן נג סעיף ג) אם אין מנין בבית הכנסת, ימתין הש"ץ עם ישתבח, וישתוק עד שיבוא מנין, ויאמר ישתבח וקדיש. וכתב **במשנה ברורה** (ס"ק י) ויוכל להתמין חצי שעה עם ישתבח, ואפילו שהה מחמת אונס כדי לגמור כולה, אין צריך לחזור לראש.

לבית כנסת, וגם זמן ההמתנה להגעת המונית כלול ב-8 דקות.

וראה במאמרו של הג"ר ברוך אובערלנדר שליט"א (קובץ אור ישראל מונסי חלק מו עמוד פו), שהוכיח ששיעור ד' מילין ומיל נמדד במרחק ולא בזמן, שכן הגדר של מיל מבואר בראשונים, שהוא גדר מקומו של העיר, כמו שמצינו בגבול עיר שיש אלף אמה מגרש ואלף אמה שדות וכרמים, וכן לגבי איסור תחומין שאסור בשבת לצאת מחוץ לתחום שבת מעבר לגבולות העיר שבה קנה שבייתה, וכן לגבי סמוך ונראה של עיר מוקפת חומה עד מיל נחשב חלק מהעיר, יותר ממיל נחשב מקום נפרד. וזה הטעם שצריך ללכת עד מיל, שאם הציבור נמצא בתוך המיל, נחשב כפורש מן הציבור, ואם הציבור במרחק יותר ממיל נחשב שאינו במקום אחד עם הציבור. ומעתה מה שיכול לנסוע ברכב, אינו משנה את ההגדרה.

וחידד הג"ר ניסים קרליץ זצ"ל (חוט שני נושאים שונים עמוד קפז) בגדר הדין שקבעו חז"ל ד' מילין לפניו, ומיל לאחריו, מודדים את השיעור לפי הדרך שהוא צריך ללכת בפועל, ולא לפי מרחק אווירי.

מבואר במשנ"ב (ס"ק נא) שאינו מחויב ללכת יחידי לבילה כדי להתפלל במנין, משום לעולם יכנס אדם כבי טוב. והשיב הגר"ח קניבסקי זצ"ל (אשי ישראל פרק ח הערה עח) שכיום שיש תאורה ברחוב, חייב ללכת גם לבילה לתפילה במנין.

ולדעת הג"ר נתן קופשיץ שליט"א (בהוראה להג"ר מרדכי פטרפווינד שליט"א) אדם שנזכר בשעה מאוחרת לבילה, בזמן שרגיל ללכת לישן, שלא התפלל מעריב, ואם ילך כעת להתפלל בציבור יגרום לו עייפות למחרת ולא ילמד באיכות הראויה, מסתבר שעדיף שיתפלל ביחידות בביתו. דאף שיש חשיבות ומעלה גדולה לתפילה בציבור, אבל כשהדבר יגרום להרבה ביטול תורה וכדומה, יותר ממה שבדרך כלל מבטלים מהלימוד כדי להתפלל בציבור, אין חיוב ללכת להתפלל בציבור. ולעיתים טירחה כזאת נחשבת לכעין מרחק של יותר ממיל שאין חייב לטרוח כל כך עבור תפילה בציבור.

והוסיף, שאם צריך להמתין זמן רב עד שיתחיל המנין, אין חיוב לעשות כן, כמו שאין חיוב ללכת יותר ממיל עבור תפילה בציבור.

המתנה 72 דקות: ולדעת הג"ר מאיר סירוטה שליט"א (בהוראה לרבני הילכתא), היושב בביתו דינו כלאחריו וצריך ללכת רק מיל, ולא ד' מיל, אבל כאשר יושב בבית הכנסת וממתין למנין צריך להמתין 72 דקות, ולא מספיק 18 דקות,

ליושב בביתו, אין להחמיר ביותר ממיל, כפי שמוזכר בהולך לאחריו.

ובשו"ת בצל החכמה (חלק ד סימן כא ס"ק י יא) העלה שראוי להחמיר ללכת בעיר שגר בה, אפילו יותר ממיל, אבל לא יותר מפרסה. מכל מקום אם יכול לנסוע ברכב, חובה עליו לעשות כן.

ספק אם יהיה מנין: מבואר בשו"ע (סימן צב סעיף ד) לענין נטילת ידים לתפילה, שצריך ללכת בשביל מים לנטילת ידים עד פרסה לפניו ומיל לאחריו. ומבאר המשנ"ב (ס"ק יז) שצריך ללכת רק אם יודע בודאי שימצא שם מים, אבל אם רק ספק האם יש שם מים, לא צריך ללכת. וכן לגבי נטילת ידים לסעודה מבואר במשנ"ב (סימן קסג ס"ק ג) שאם יש לו צד שהוא לא ימצא מים במרחק של ארבעה מיל לפניו ומיל לאחריו, והוא תאב לאכול, מותר לו לאכול על ידי שיחזיק את הלחם במפה.

ומבואר בקצות השולחן (סימן יג סעיף ב) וכן דעת הגר"ח קניבסקי זצ"ל (אשי ישראל פרק ח הערה עא) שגם לגבי הליכה למקום שיש מנין לתפילה, אם הוא מסופק האם יש שם מנין, אינו חייב ללכת מספק.

6. פוסקי זמננו

הוראות למעשה: מובא בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל (אבני ישפה הלכות תפילה פרק ו אות ה, הערות פסחים דף מו. מועד קטן דף כא: פניני תפילה עמוד קכ), לגבי אדם שאם יתפלל במנין הוא יפספס את ההסעה הקבועה, ויצטרך לנסוע בתחבורה ציבורית שלוקח יותר זמן, הוא חייב להפסיד עד 36 דקות מעבר לנסיעה הרגילה (התחדש בדבריו, שצריך לחשב גם את הזמן שאחרי התפילה). ובזמננו מודדים לפי כלי התחבורה הרגילה, ומצרפים לזה את הזמן של ההמתנה לאוטובוס וכדומה.

וכן נקטו הג"ר משה פינשטיין זצ"ל (מסורת משה חלק ג עמוד לג) והג"ר בנימין זילבר זצ"ל (בית ברוך כלל ז הערה י) **ותשובות והנהגות** (כרך א סימן צח) שצריך לחשב את המרחק לפי זמן נסיעה של מיל, כי הדין של מיל הוא שיעור זמן.

ולדעת הגר"צ ובר שליט"א (בהוראה לרבני הילכתא) צריך לחשב את המרחק לפי זמן נסיעה, אולם מסתבר שלא חייבו את האדם לחשב את הזמן של החזור, אלא די בזמן של 18 דקות, שהוא הזמן שלוקח לו להגיע אל המנין. ואם צריך לנסוע במונית לבית כנסת בכדי להתפלל במנין, יש לחשב את ה-18 דקות, מרגע הזמנת המונית עד שמגיע בפועל

הערה (ה) הטעם שלא חיבבוהו להוציא ממון בשביל תפילה במנין, למרות שבכל מצות עשה דרבנן חייב להוציא ממון הנצרך לקיומה, כי מצות תפילה בציבור גרע, והוכיח כן ממה שלגבי טורח ההליכה, הגבילו חכמים שצריך ללכת רק ד' מיל לפניו ומיל לאחריו, למרות שבמצוות אחרות חייב לטרוח יותר מכך.

ולדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל (וישמע משה חלק ב עמוד לח, פניני תפילה עמוד קכא, יבקשו מפיהו חלק ד עמוד רנו, אבני ישפה הלכות תפילה פרק ו אות ו), לגבי הוצאה כספית עבור נסיעה לתפילה במנין עם רכב או מונית, אם מדובר בהוצאה משמעותית שלא היה מוציא סכום כזה להרכבה דברים אחרים, נחשב כהוצאה מרובה שאינו חייב בה, אבל אם זה נחשב אצלו הוצאה רגילה, שגם לשאר ענינים הוא רגיל לנסוע לכל מקום עם הרכב, הוא חייב להוציא סכום זהה עבור תפילה בציבור. ובכל אופן אינו חייב לנסוע באורך זמן העולה על 18 דקות הלוח ו-18 דקות חזור.

וכעין זה כתב בתשובות והנהגות (כרך א סימן צח) כשהנסיעה עולה לו כמה פרוטות, אינו מחויב להוציא כסף בשביל להתפלל במנין, אך השם יראה ללבב, ואם גם לדברים אחרים הוא מוציא כסף גם אם אינו צורך ממש, כל שכן שהוא צריך להוציא לצורך גבוה, ובפרט כאן שהמטרה היא בכדי שהתפילה תתקבל.

על כף המאזנים: וחידיש הג"ר יצחק

זילברשטיין שליט"א (חשוקי חמד מגילה עמוד שו, אשרי האיש או"ח א עמוד קיז, אבני ישפה תפילה פרק ו סעיף ד), בשם חמיו הגרי"ש אלישיב זצ"ל לגבי מפעל שנותנים תמריץ 'בונוס' מיוחד לעובדים בהתמדה, יום אחד העובד קם מאוחר, ויודע שאם יתפלל בציבור יאבד את הבונוס, ועכשיו הבונוס מונח על כף המאזנים, הדין הוא שאם עומד בתחילת החודש, הרי זה בגדר מניעת הריח שמחויב בזה וצריך ללכת להתפלל במנין, אבל אם עומד בסוף החודש שכבר זכאי לקבל את הבונוס, נדון כהפסד ממון שאינו חייב להפסיד ממונו בשביל תפילה בציבור ורשאי להתפלל ביחידות.

לעילוי נשמת הר"ר אלעזר אלימלך שטיגליץ זצ"ל
בן יבדלחט"א הר"ר בצאלל שליט"א
נלב"ע בחטף ביום ו' פרשת לך לך ז' חשוון תשפ"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

וזאת מכיון שהליכה מוגבלת רק למיל, אבל שיעור זמן יש ללמוד מהליכה לפניו שצריך להשקיע 72 דקות. ולגבי נסיעה ברכב, יש סתירה במשנ"ב האם רכוב כמהלך או לא, ואין בידינו להכריע בדבר, והוא בגדר ספיקא דינא. וכל הדין להמתין למנין, הוא רק כאשר יודע בוודאות שיהיה מנין, אבל אם ספק אם יהיה מנין אינו מחויב להמתין.

7. הפסד ממון ומניעת רווח

כסף: האם בכדי להתפלל בציבור צריך להוציא כסף עבור נסיעה באוטובוס (עלות תיקוף 'רב קו' בתחבורה ציבורית), ברכב פרטי (עלות דלק ובלאי מצטבר), במונית (תעריף ספיישל)? ומה הדין אם לא מפסיד ממון, אלא רק מניעת רווח?

כתב במשנ"ב (סימן צ ס"ק כט) בשם השב יעקב והמגן גבורים אם יפסיד ממון מכך שיתפלל עם הציבור, יכול להתפלל ביחידות בביתו, או בבית הכנסת בלי מנין, אך אם יש לו רק מניעת רווח, לא ימנע מלהתפלל עם הציבור, כי

יש הבדל בין מניעת רווח להפסד ממש. והעיד על הגאון רבי זלמן מירל"ש אב"ד המבורג, שבדרכו לבית כנסת, דחה עסקה גדולה של כמה אלפים 'רובל טל'הר', ושמח שמחה גדולה, שהשליך מנגד ממון רב עבור תפילת ציבור.

וכן כתב בספר אליהו רבה (ס"ק י) בשם תשובת בית יעקב שיש לקנוס את האנשים שמונעים לילך לבית הכנסת, משום שעוסקין בתורה או משום

שמשתכרין ממון. ולעשירים יש לקנוס יותר, ובעל תורה למרות שעוסק בלימוד, בכל זאת יש חשד וחילול השם, כמו שכתוב בס"ח.

בספר יד אליהו מלובלין (סימן ז) נוקט שלא צריך להפסיד ממון בשביל להתפלל בציבור, ומה שרבי אליעזר שיחרר את עבדו הכנעני כדי שיהיה מנין בבית הכנסת, הגמ' מביאה את זה רק כמידת חסידות ולא כחיוב מעיקר הדין, ומשמע שלא חייבים להפסיד ממון בשביל תפילה במנין.

בערוך השלחן (סעיף כ) כתב: "לא ישכים אדם לילך בדרך לדבר רשות מעיר שיש בה בית כנסת, וזה שאין אנו נזהרים בזה, משום שאנו הולכים בדרך לפרנסתנו, ונחשב זה לדבר מצוה, שהרי מצוה לפרנס את אשתו וזרעו". וראה כעין זה במגן אברהם (סימן תרעא ס"ק יב) שכמה פעמים שהוא טרווד בעסקיו, ואינו חייב ללכת לבית הכנסת.

וביאר הגרש"ז אויערבאך זצ"ל (תפילה כהלכתא פרק ח

משיב כהלכה

**הפרס השבועי 100 שקל מזומן
הזוכה בפרס גיליון 455 בסך 100 שקל מזומן
הבה"ח משה ברנדווין הי"ו
ישיבת 'כוכב מיעקב' טשעביץ ירושלים**
**שאלה: מה המקור למעלת תפילה
בציבור?**

מה הם הסגולות והמעלות שיש בתפילה בציבור,
שתפילתו מתקבלת ביותר.

מקורות: גמ' (ברכות דף ח. תענית דף ח. ראש השנה
דף ית. סוטה דף ג.ג.) מהרש"א (חידושי אגדות ברכות
דף ח.) זוהר (בראשית פרשת ויחי מאמר האספו ואגידה
לכם), רדב"ז (חלק ג סימן תעד), ארחות חיים (הלכות
תפילה סימן סה, סו) אורות אלים (ערך ציבור), לבוש
(סימן קא סעיף ד), שמירת הלשון (חלק ב חתימת הספר
פרק א), התפילה בציבור (עמוד רלז).

במדור זה מופיעה שאלה בנושא הגיליון הבא, כל השולח
תשובה נכונה, בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד),
יכול לזכות בפרס. בחירת הזוכה על דעת רבני הילכתא ולפי
החלטתם הבלעדית. התשובות המובחרות יושלבו במידת
האפשר בגיליון הקרוב.

- ניתן להגיש תשובות באחת מהאפשרויות הבאות.
- קו 'הילכתא' טלפון 02-5377085-53 שולחה 4
- עמודות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' - 'ענומק הפשוט'
- חדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
- בפקס מספר 6507823-1532
- במייל 5047867@gmail.com

לרפואת איש החסד

הר"ר נחום יהודה בן שירלי זלאטע שליט"א
בתוך שאר חולי ישראל

דינים העולים

א. **סירחה:** ההולך בדרך ואין לו ציבור במקום שנמצא
שם, צריך ללכת בכדי להתפלל בציבור לפניו ד' מילין,
ולאחריו ולצדדו עד מיל. והיושב בביתו כלאחריו
וצריך ללכת רק מיל. יש שכתב לחדש שהיושב בביתו
צריך ללכת את כל העיר אפילו גדולה כאנטוכיה,
ומחוי לעיר שיעורו במיל. ויש אומרים שראוי להחמיר
יותר ממיל אבל לא יותר מפרסה.

ב. **תפילות:** לשחרית ומנחה במנין, צריך ללכת לפניו
כשיעור האמור. במעריב מחוי לעיר פטור, בתוך העיר
חייב, ובמנוגני שהדרכים מארוות, חייב גם מחוי לעיר.

ג. **ספק:** רק כאשר בוודאות יהיה לו מנין חייב ללכת, אבל
בספק אם יהיה לו מנין פטור מללכת.

ד. **מיל:** מידת מיל לשיעור החזון איש 1152 מטר, לשיעור
הגר"ח נאה 960 מטר. ולפי דרך ההליכה בפועל ולא
מרחק אירי. שיעור מיל בזמן הוא 18 דקות.

ה. **מרחק נסיעה:** לגבי נוסע ברכב, יש סתירה במשנ"ב
האם רכוב כמהלך שמוודים לפי המרחק או לפי הזמן,
ולדעת הרבה פוסקים צריך לנסוע 'מרחק נסיעה'
של 18 דקות, ויש מחמירים 36 דקות, וכאשר נוסע
בתחבורה ציבורית או במונית, יש לחשב את זמן
הנסיעה בפועל, כולל גם את זמן ההמתנה לנסיעה.
ויש מקילים שצריך לנסוע רק שיעור 'מרחק הליכה'
של 18 דקות.

ו. **זמן המתנה:** אם צריך להמתין למנין 18 דקות, כדין
הליכה לאחריו שצריך ללכת עד מיל. ויש אומרים
שצריך להמתין 36 דקות, כי הרי צריך ללכת מיל הלך
ומיל חזור. ויש מחדשים שצריך להמתין 72 דקות.

ז. **כסף:** אין חיוב להפסיד ממון לתפילה בציבור, אך
מניעת רווח חייב. ולגבי נסיעה באוטובוס רכב ומונית,
יש אומרים שסכום שמוציא גם לשאר דברים חייב
הוציא, וסכום שלא מוציא לדברים אחרים פטור.

נושא הגיליון הבא:

'מעלת תפילה בציבור'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

ברכת מזל טוב להר"ר בן ציון כהן שליט"א בן הגאון הגדול רבי חיים יהודה כהן
שליט"א להגל שמחת הולדת בתו תחי' בשעטו"מ
יהי רצון שיוכה לרוות כמנה ומכל צאצאיו רוב נחת דקדושה אמן

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשוט
- שיעורים וימי עיון
- בית הוראה טלפוני
- בידורי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

מכון הילכתא

מענה אנושי: 02-5350-535 פקס: 02-6507-823

לקבלת הגיליון במייל: 5047867@gmail.com

קו מידע הלכתי

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות,
עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...